

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Clevetirea.

Scriptura zice că „iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor”. Și este adevărat. Cu același drept putem zice însă că clevetirea este păcatul greu care-l coboară pe om mai jos decît dobitocul necuvîntător. Păcatele ce le săvîrșește omul, le săvîrșesc și animalele. Chiar și la viciul beției și al desfrîului, proprii numai omului, poate fi obișnuit și animalul fără minte. Niciînd însă nu vei putea face pe un animal să clevetiască, pentru că — nu poate vorbi. Cuvîntul este semnul distinctiv al omului, care-l ridică mai-presus de celelalte ființe; dar cuvîntul clevetitor îl poate înjosi pe om la o treaptă mai inferioară decît orice ființă din lume.

Dacă e adevărat că „iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor”, clevetirea este pricinuitoarea tuturor păcatelor. Însăși Scriptura o spune aceasta, cînd numește pe *incepătorul răutății* cu numirea: *diavol*, ceiace, tălmăcit din grecește, pe românește nu însemnă alta decît literal: *clevetitorul, hulitorul* sau *defăimătorul*. Până și în zilele noastre există un oficiu bisericesc, în biserica romană, care reprezintă pe *incepătorul răutății*. Cu ocazia canonisării (punerii între sfinți) a persoanelor virtuozose, un om de știință trebuie să țină locul procurorului,

numit oficios: *advocatus diaboli*, adică defăimătorul, care n'are decît să scormoniască scăderile și păcatele, ce vor fi fost sau nu vor fi fost, ale persoanei moarte, și să le prezinte tribunalului bisericesc pentru a-l abate dela rostirea verdictului că cutare om a fost un sînt.

Cîți *advocatus diaboli* nu sînt în ziua de astăzi în fiecare societate omenească mai mică sau mai mare?! Cîți oameni nu trăesc astăzi numai din clevetire!?

Cauza clevetirii este *lipsa de cultură adevărată*. E o uimitoare dovadă a lipsei de cultură, astăzi, în veacul al douăzecilea, în veacul în care oamenii și trupește caută să se înalțe peste orizontul pămîntesc, că la tot pașul te izbești de oameni al căror scop nu este decît clevetirea. Adeseori chiar și acela, pentru care ți-ai fi pus viața, te clevetește și te hulește. Și vorba rea se prinde ușor. Lumea dornică de scandal o prinde și o lățește. Ear de o reparare a numelui bun, defăimat, nici vorbă nu poate fi.

Mi-aduc aminte, cum odată intrînd într'o biserică, preotul predica despre clevetire. Pentru a dovedi ascultătorilor săi relele urmări ale clevetirei, le-a adus următorul exemplu: Într'un sat trăia odată un preot, care își împlinia datorința cu cea mai mare conștientiositate. Și era iubit de cre-

dincioșii săi. O gură rea însă a început a-l defăima pe preotul lor mult iubit. Și în scurtă vreme toți parohienii îl vorbiau de rău. Cuvintele de hulă au ajuns și la urechile preotului. Faptul acesta l-a amărit atît de mult, încît s'a îmbolnăvit de întristare. Credincioșii, cari până aci îl defăimaseră, prinzînd de veste, s'au căit și au alergat la patul bolnavului, făgăduindu-i totul pentru a repara greșala. „Zădarnică vă este truda”, le-a respuns preotul. Și pentru a le dovedi afirmarea sa, le-a zis să ia perina de sub capul lui, să se suie în turnul bisericii, acolo să o desfacă și să lase fulgii să se împrăștie afară. Dupăce i-s'a împlinit dorința, a zis credincioșilor săi: „Adunați acum earăși toți fulgii!” „Este cu neputință”, a fost respunsul. „Așa este cu neputință să reparați și voi greșala voastră, pentru că vorbele rele se respîndesc ca pe aripile vîntului”.

Clevetirea este ucidere de suflet. Celce a ucis pe un om trupește, nu mai poate sufla în el viață; celce a ucis pe un om sufletește, prin clevetire, nu-l mai poate reinvia sufletește. Astăzi, cînd vedem privilegiștea tristă, cum omenirea se zbate, asemenea unei mări între niște țermuri afurisiți, între țermurii păcatelor, cari ca niște valuri poartă după placul lor biata omenire, celor cu mintea trează, celor cu adevărat chemați a face

FOILETON.

Vălenii-de-Munte

și cursurile d-lui Nicolae Iorga.

— Icoane răzlețe. —

6) De Mihail Gașpar.

Încerc totuși după notițele luate la timpul său să reconstruiesc, încîtva, conferința d-nului Nicolae Iorga despre „unitatea sufletească” a neamului nostru. A spus cam următoarele: Străinii au avut pururea fel-de-fel de interes față de noi. În rîvna lor de a ne stăpîni în cursul vremilor, au căutat să ne pătrundă taina originii noastre, pe care apoi falsificîndu-o, să ne poată contesta toate însușirile cu care ne mîndrim. Influențele ce au avut asupra noastră diferitele veacuri a căutat să le fixeze istoricul maghiar Hunfalvy. Fundamentul, temelul sigur pentru unitatea unui popor, îl constituie în primul rînd *limba*. Acesta este unicul punct sigur. La toate neamurile sufletul se exprimă prin grai; orce grai earăși corespunde unui suflet. Idealul la care tînde orcare popor, este să aibă unul și același suflet, să grăiască aceeași limbă. B. o. tendința Românilor este, ca în Macedonia să se stabilizească o limbă unitară, anihilîndu-se cu desăvîrșire diferitele dialecte, bune și apte numai pentru știința filologică. A face parte dintr'un popor, fără a ține legături neîntrerupte cu totalitatea lui, este cu neputință. La noi, la poporul

romănesc, abstrăgînd teritorul macedonean, unitatea se observă pe toată linia. În toate vremile toți istoricii noștri au simțit nevoia de a trata în lucrările lor istoria întregului neam românesc.

Conștiința unității poporului românesc s'a manifestat în diferite rînduri și la diferite ocaziuni. Toți ne aducem aminte de marile serbări comemorative ale decapitării lui Vodă Ghica dela Iași, pe urma cărora s'a dezlîntuit în Bucovina celebrul proces al „Arboroasei”, care a contribuit mult la sfîngerea pretimpurie din viața a lui Ciprian Porumbescu. Cine nu-și aduce aminte de grandioasele manifestări cu ocaziunea serbării celui de al IV-lea centenar dela moartea marelui domn moldovean Ștefan cel Sînt, Mare și Bun, care s'a manifestat la București, dar mai virtos la Putna, unde își doarme somnul vecinicii? Expoziția jubilară, nu a dat anză la o întîlnire a tuturor Românilor? Toate aceste acte de manifestare dovedesc clar unitatea sufletului acelui neam.

Religia ca atare contribuie încă mult la unitatea unui neam. A avea o singură religie, este pentru un neam o tîrie nespuse de mare. Precum este o nespuse de mare calamitate cînd prin religie același neam se dezbină, cum b. o. este cazul la Românii din regatul maghiar. Cu toată trecerea unei părți din Românii din Ungaria la catolicism, unitatea, în mod miraculos, nu a suferit prin acest act, dictat pe vremuri mai mult de politică decît de convingere. Explicația acestui fapt

unic în felul său, este a se căuta acolo că Românii, și atunci ca și acum, au ținut mai mult la elementul material al religiei. Românul n'a știut, cum nu știe nici azi, de dogme, de canoane; el știe de ceremonii, de tradiții remase din bătrîni. Dovadă uniții ardeleni cari vin în România; în ei nu se trezește simțul de a reclama bisericii de ritul lor, ei caută și își găsesc mîngăerea sufletească în bisericile ortodoxe în cari se roagă frații lor, în cari bisericii văd aceleași ceremonii și aud același grai, ca și la ei acasă. În România s'au ivit abia în timpul ultim încercări de trecere la catolicism. Lucrul acesta însă nu are niciun fel de însemnătate, întrucît elementele cari trec, și așa sînt sufletește pierdute pentru românism; nu au nicio comunitate cu sufletul neamului.

Cultura unui popor încă este o bază dela care se poate justifica unitatea sufletească a unui popor. Încît privește cultura noastră, cultura românească nu poate fi decît una, și rădăcinile acestei culturi românești trebuie căutate la țară. Aici rezidă marea greșală a d-lui O. C. Tăslăuanu ce-a făcut-o cînd a scris celebrele lui articole despre „cele două culturi” ale neamului nostru românesc.

Di Tăslăuanu în cele „Două culturi” trebuia să întindă o punte între cele două clase reprezentante a două culturi, dacă pătrundea ceiace voia să scrie. Orce cultură care nu corespunde celei singure românești, nu e românească.

educația poporului, li-se impune datorința a căuta armele cele mai potrivite cu cari să lupte încontra tuturor păcatelor, și îndeosebi împotriva clevetirii. Armele sînt vechi și cunoscute: iubirea de oameni, în care culminează cultura adevărată, și iubirea față de vrăjmași, în care se cuprind toate doctrinele creștinătății. Omul pătruns de aceste sentimente, nicicînd nu va putea rosti cuvînt de hulă asupra altui om. Astăzi, sau mine, va trebui să scoatem din cămara de vechituri aceste arme date uitării.

Camille Flammarion despre spiritism.

Progresul omenirii — scrie Flammarion în ziarul francez „Le Matin” — merge încet. Sistemul solar al lui Kopernik îl cunoștea și Aristarh din Samos, cu 280 de ani înainte de Hristos. Învățați din vremea aceea însă nu voiau cu niciun preț să știe de învățătura aceasta; ear 400 de ani mai târziu, Ptolomeu zicea că ipoteza aceasta, e „foarte de ris”. Așa gîndiau în veacul al 17-lea și judecătorii lui Galilei. Azi, toată lumea știe că Pămîntul nu e centrul lumii și că se învîrtește, împreună cu alte planete, în jurul Soarelui.

Astronomia nu e singura știință, care poate fi adusă ca dovadă a încetenelei progresului. Problemele sufletești ne dau altă pildă asemănătoare. Și trebuie adăugat, că problemele acestea sînt puse decurînd chiar științei exacte și că sînt departe de a fi dezlegate. Cutoateacestea, între aceste probleme mari ar fi una care s'ar fi dezlegat cutotul demultăvreme, anume întrebarea: dacă, contrar legei gravitației, masa se poate ridica dela pămînt prin lucrarea unei puteri necunoscute.

De mai mult de o jumătate de veac, din 1853, contele Gasparin, în fața a 12 martori siguri, a arătat lucrul acesta așa de limpede, încît experiențele sale sînt îndestulătoare spre a hotărî chestia. În ședințele lui vedeai o masă mare, încărcată cu petri în greutate de 75 kg, ridicîndu-se dela pămînt cu povara ei, pe care o ținea în echilibru chiar prin mișcările sale. Se vedea masa învîrtindu-se fără a o fi atins cineva cu un deget măcar, — toate acestea în fața unui număr de prieten, fără ajutorul unui mediu străin sau interesat.

În anul următor, faptele acestea le-a dovedit pedeplin Marc Thury, profesor de fizică și astronomie la academia din Geneva. El a făcut să se ridice o masă dela pămînt, fără ajutorul unui mediu străin și plătît. Erau de față cîțiva colegi ai lui, oameni de știință. În cursul acestor experiențe, se vedea un piano, greu de 300 de kg, la care ia lecție un copil de 11 ani, ridicîndu-se dela pămînt. Copilul, fără să știe, slujia de mediu.

Poate să fie o unitate sufletească, exprimată în formele culturilor superioare, și cînd un popor e despărțit în clasele sociale în țerile românești în secolul al XV, XVI nu echivala cu o rupere a unității sufletești. Căci dacă se folosia în clasa superioară limba slavonă, dacă această limbă înlocuia pe cea românească în biserică și în actele de stat, ea nu însemna drumul spre sufletul străin, cu ea nu pătrundea credința și obiceiul străin. În biserică limba slavonă era mai mult o vrăjă; fiindcă nu era înțeleasă, presăra un fel de misticism religios în sufletele ascultătorilor creștini.

Actele de stat erau scrise de multeori de pisarii cari nici nu știau limba slavonă. Între boeri și țărani nu exista nicio deosebire, doar numai în ceiace privește numărul obiectelor de casă. Religiozitatea boerului nu se deosebia de a țaranului, felul de a petrece deasemenea era același; vlădica bea împreună cu ceilalți; erau cu toții omenoși și cinstiți. Unitatea exista.

Cum s'a făcut despărțirea? Pe vremea Fanarioților, în secolul al XVIII, era reală unitatea sufletească; și dacă era vreo deosebire de clasă, ea poate fi numai de caracter exterior d. e. cum ar fi fost haina la servitori.

Deosebirea internă e cea periculoasă: Aceasta însă nu era; nu se arăta nicio izolare, nicio deosebire în privința socială; boierul, dacă era boier, mare și tare era numai la el acasă, în curtea sa.

Mulți ani după aceste cercetări, la 1869, 12 membri ai societății dialectice din Londra au făcut, deasemenea, fără mediu, experiențe în localul Institutului, — cu care prilej lucrurile se mișcau dela locul lor, fără să le atingă cineva, își schimbau centrul de gravitate, se auziau ciocnitori ritmice, a căror pricină nu se știa.

Peste cîțiva ani, profesorul Crookes a dovedit prin experiențele lui, cu cumpăna, schimbarea greutății corpurilor, a locului unde se aflau, fără să le atingă nimeni, ciocnitori la depărtare, etc. Toate aceste fapte sînt cunoscute, sînt dovedite de sute de observatori, dovedite, cercetate și fotografiate...

Fenomenele sînt dovedite. Explicarea lor e cu neputință în starea actuală a științei.

... Cade un olan de pe casă. „E foarte simplu” — zicem.

„Se întîmplă după legea gravitațiunii, fiindcă-l atrage pămîntul”.

Dar ce e gravitațiunea, ce e atracția pămîntului? Nimeni nu poate spune.

Am un magnet în mîna și ridic cu el o bucată de fer. Foarte simplu: e puterea de atragere. În ce stă însă această putere? Nimeni nu poate spune...

Fără a mă întinde la amănunte, spun numai că *ființa omenească n'o cunoaște încă nimeni, nici fiziologii, nici psihologii, și că omul are puteri fizice și psihice, cari sînt cutotul necunoscute și a căror descoperire va fi gloria științei viitoare.*

IGIENĂ.

Vînatul „frăgezit”.

Mulți oameni, cu gust ales, nu vor să mănince vînatul pînă nu încep a se împuti, sau cum li-se zice, mai delicat, a se frăgezi. Cutoateastea nu încapă îndoială că'n această carne se dezvoltă otrăvuri, cari nu se nimicesc prin ferbere sau frigere. Inadevăr, mirosul greu se poate înlătura prin natron, acid salicic sau boric, dar prin acestfel de mijloace nu se face carnea nevătămătoare. Chiar dacă vînaturile acestea stricate nu otrăvesc pe cei cu rinichi buni, nu le sînt de vreun folos, căci albumina din ele s'a prefăcut în ceva vătămător și, în orce caz, nehrănit.

Eată ce zice prof. Falk din Marburg:

„Chiar dacă știința are multe lătunoae cu privire la putrejun, un lucru e neîndoios: carnea împutită e primejdioasă, și nu trebuie îngăduit să se vînză. Se zice că sînt oameni cari nu pot fără carne „frăgezită”. Poftiască, cumpere-o proaspătă și ție-o în cămara lor pînă se va împuti cum le place. Indestularea acestui gust stricat e treabă privată. În comerț nu se poate îngădui împutitură”.

Nu era cum e azi. Azi parlamentul are o aparență cu totul democratică și colegială; în el au tot felul de reprezentanți: sînt bogați, plutocrați desprețuitori de modă, și intelectuali săraci, îmbrăcați în lac și frac. Cari sînt însă grijile și preocupările de predilecție ale lor? Unii ciripesec frantuzește, unii vorbesc de alergările de caf, alții despre succesele unor Români prin străinătate. Nimic ce e în datina, obiceiul și în gîndul poporului, nu e în gîndul, în datina și obiceiul lor, a deputaților. Ce aplaudă poporul, șueră ei; ear ce șueră poporul, aplaudă ei. Se întîmplă ca cel mai mare bețiv se voteze legea antialcoolică.

Cînd a intrat limba franceză în țară, s'a tăiat granițe în sufletul nostru. Cu țaranul elaborarea culturii primitive nu se poate face. Singurul element pe care s'ar putea ridica o cultură națională, sînt funcționarii și școlarii, dar aceștia sînt săraci. Clasă de mijloc nu avem, și dacă avem, aceasta are alte rosturi, alte preocupări. Contra înstrăinării nu se poate aduce nicio măsură, deoarece statul îl reprezintă cel înstrăinați.

Românii din Bucovina n'au avut curajul să se izoleze.

Românii din Ardeal din vechi timpuri duc o viață patriarhală de „sate și proști”. Statul recunoaște în preot pe fruntașul conducător. Nobilii nu am avut. Secolul al XIX introduce o schimbare și în viața aceasta simplă: atunci s'a început

ECONOMIE.

Libertatea individuală și economică în producțiune.

IV.

O importanță mai mare au asocierile libere pentru păturile de jos ale populațiunii.

Căci cum ar putea poporul să reziste față de capitaliștii cei mari, dacă nu i-s'ar da libertatea de a se asocia mai mulți, și cu forțe unite să-și procure mai ușor cele trebuincioase pentru trai? Prinurmarea libertatea economică individuală unește și brațele celor mici încontra capitalului și prin aceasta împedecă nașterea deosebirilor mari de clasă.

Un alt avantaj însemnat al libertății pentru producțiune este concurența, ca un rezultat nemijlocit al libertății muncii. După cum am zis mai sus, fiind munca liberă, omul poate îmbrăși a astfel de meserie, care este mai corespunzătoare forțelor sale productive. Demulterior se întîmplă, însă, că mai mulți indivizi, avînd aceleași forțe, se aplică la una și aceeași meserie.

În cazul acesta se naște o rivalitate, o întrecere între acești producenți; deoparte de a produce lucruri cît se poate de bune, ear dealtăparte, de a reduce prețurile. Cu alte cuvinte, concurența are ca rezultat perfecționarea industriei și înieftinirea produselor. Perfecționarea și înleznirea industriei se întîmplă așa, că un producător fiind mereu amenințat de concurența rivalilor săi, își dă toată silința spre a inventa mijloace productive cari să-i simplifice tot mai mult operațiunile, și prin ele să câștige în timp, și cu spese mai puține să poată produce calități tot mai bune. Astfel concurența în producțiune dă anză la inventarea de metode de producțiune din-ce-în-ce tot mai practice, instrumente tot mai perfecte, cum sînt diferitele mașini etc.

Prin cele expuse cred că am reușit a arăta încitva enormele avantajii ce le aduce producțiunii *libertatea individuală și economică*. Și dacă astăzi Anglia, „Regina Mărilor”, și Franța luminată, au ajuns așa departe pe toate terenele culturii, cu deosebire pe cel economic, cauza este, că în aceste țări libertatea individuală și economică este mai mult respectată decît orunde. Decî, în interesul economic al fiecărui stat ar fi, ca prin diferite legi să sprijiniască cît de mult *libertatea individuală și economică, care este și va rămînea: sufletul economiei*.

I. Conciatu.

Nr. 1197/1909.

Concurs.

Comitetul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” publică concurs pentru o bursă de K. 100 (una sută) anual din „Fondul Avram Iancu” destinată pentru tinerii români dela școlile secundare. Petițiile se vor adresa comitetului central al „Asociațiunii” în Sibiu, strada Morii Nr. 6, pînă la 3 Novembre n. a. c., împreună cu următoarele acuze în original sau în copie legalizată: a) certificat de botez; b) atestat școlar; c) atestat de paupertate. — Sibiu, din ședința comitetului „Asociațiunii” ținută la 9 Octombrie 1909.

I. St. Șuluțu, prezident.

a învăța carte. Profesorii dela început aveau totdeauna înainte originea lor țărănească. Azi se tînde și acolo spre titluri, spre funcții, spre o cultură străină, se crede în bani și în legături. Altfel s'ar prezenta situația, dacă s'ar fi păstrat legătura cu țărani.

Unii au întemeiat bănci servind interesele acționarilor. Cîți jidani au cumpărat moșii dela Români aduși la sapă de lemn de băncile românești? Sînt femei cari își fac o mîndrie vorbind în limbă străină, și trăind în societate străină. Un neajuns pentru noi sînt și tinerii cu convingeri falsificate, tinerii de azi zăpăciți și incurcați.

În situație asemănătoare cu a Românilor din Ardeal se aflau Italianii din Lombardia; ei aveau școală italiană, moneta și limba oficioasă italiană. Cutoateacestea, dacă o Italiancă se mărita după un străin, era ocolită de toți.

Între lei.

3

Narațiune istorică de E. Malsow.

Trad. de Ilie Bogdanu.

Departee de țerm se ridica din valurile mării o insulă stîncoasă, sau mai bine zis un bloc colosal și lung de stîncă, pe care în decurs de mii de ani l-au ridicat din adîncime cutremurele vulcanice. Păreții stîncoși negri și pleșuvi

CRONICA.

† Protopopul Ioan Pinciu

Din freamătul de șoapte întristătoare, ce circulau deovremineoacă asupra boalei îndelungate a protopopului Ioan Pinciu din Ciacova, care a fost trecut norocos peste o operație grea la Viena, ca un trăznet, ce se desprinde din învălmășeala unor nouri grei, s'a lățit *pretutindeni trista veste, că Ioan Pinciu nu mai este...*

Moartea nemiloasă a doborât pe cel mai avântat, pe cel mai inteligent preot din Eparhia Caransebeșului. Departe de familia și de credincioșii săi, acest luminat apostol al educațiunii poporului și-a închis ochii în Viena, și Mercuri, grație nobililor săi prietini, între cari remarcăm mai mulți mireni, cu valorosul director al „Ciacovanei” d-nul *Brebanu* în frunte, decît preoți, dintre cari unii i-au amărit sufletul, remășițele pămîntestii ale defunctului au putut fi așezate acasă, în Ciacova, în ogorul unde a muncit fără preget, și unde cei remași în urma lui vor ști să-și facă datoria, punîndu-i la căpătîiul mormîntului o peatră, modestă cum i-a fost viața întregă, coborîndu-și evlavia în cîteva slove, gravate pentru trecătorii, cari din genunche în genunche își vor aduce aminte de acest blind Reșinărean.

Reposatul a fost un preot care și-a înțeles menirea pe pămînt, îngrijindu-se mai presus de toate de luminarea poporului prin școală. Învățătorii din Eparhia Caransebeșului au condolat prin următoarea telegramă:

Doamna Pinciu

Ciacova

Cu inima strînsă de durere deplîngem pierderea bunului D-voastre soț, fruntașul nostru conmembru, povătuitor și prietin al dascălilor români. Prin decedarea lui s'a surpat o peatră din unghiul Reuniunii noastre învățătoresci. Să avem nădejde în ceruri, în bunul Dumnezeu!

Jianu, președinte.

Comandantul garnizoanei honv. din localitate căpitanul *Paleta*, e avansat la rangul de major. Sincere gratulări!

Congresul național-bisericesc a decis susținerea școalelor confesionale.

Grație agilității noului primar *E. Péter*, orașelul nostru de munte se premeneste, lăpădîndu-și hainele murdărite de atîtea decenii, și apărînd împodobit cu haina curățeniei, ce îi șade atît de bine.

Congresul național bisericesc a hotărît, în ceasul al unsprezecelea, înființarea revizoratelor școlare, fără de care, zicem și noi, că menținerea școalelor noastre primare n'ar mai avea rost. Ce zic la această hotărîre clevetitorii, cari în „Renașterea” și „Severinul” au combătut această idee, ca fiind provenită dela celce a trebuit să stea metereză la atacurile țințarilor fără suflet, ascunși și până astăzi în tufă, unde li-e locul acestor diavoli ai societății omenești?

Alaltăeri, Joî, s'a pus peatra unei școli de stat în colonia Țiganilor din *Ciclova-mont.*, luînd parte și sprijinitorul acestei idei, deputatul *Dr. Iosif Segiescu*, întovărășit de suprefectul cercului *I. Bauer*.

„Füst” se numește o piesă maghiară a tînărului *Iuliu Vlassics*, în care se combate cu nădejde „înfumurarea” celorce nu-și mai găsesc locul în lumea de azi, uitîndu-se peste umeri la muritorii cari prin sudoarea feții își agonisesc pînea de toate zilele. Mercuri seara s'a dat și în teatrul din localitate această piesă modernă, care a fost frenetic aplaudată de apreciatorii egalității dintre oameni. O critică mai amănunțită nu putem face, din cauză că redacția noastră, care are un loc grătuit pentru toate producțiile ce se dau în teatrul din localitate, din partea trupelor maghiare a fost totdeauna nebăgată în seamă, pecînd redactorul responsabil dela „Oravicza és Vidéke” are și bilet de liber parcurs pe toate trenurile din Ungaria.

În ședința sa din 10 Octombrie, Societatea „*Petru Maior*” a tinerimii române dela școalele superioare din Budapesta, s'a constituit pentru anul 1909/10 în modul următor: — Președinte: *Sabin Evuțian*, student în științe; vicepreședinte: *Vasile Tampa*, stud. tehnic; secretar: *Sabin D. Oprean*, st. în științe; notari: *Dimitrie Nistor*, stud. tehnic, și *Matei Popu*, st. în drepturi; casier: *Andrei Ioviția*, stud. la acad. comer.; controlor: *Ion Vintilă*, st. med.; bibliotecar: *Ascaniu Crișianu*, st. în științe; vicebibliotecar: *Sebastian Bornemisa*, stud. fil.; econom: *Victor Jula*, st. med. veterinar; Comisia literară: *Sebastian Bornemisa*, stud. fil.; *Ascaniu Crișianu*, st. în științe; *Aurel Esca*, st. în litere; *Vasile Tampa*, student tehnic; *Cornel Teicu*, st. în drepturi; Comisia supraveghetoare: *Moise Baltă*, stud. în drepturi; *Simion Borzea*, student tehnic; *Alexandru Măcelar*, student med.

Cartea de cîntări bisericești intitulată „*Sentinela*” etc. a preotului militar *Terentiu Bugariu*, subț cuvînt că ar conține unele lucruri contrare dogmelor bisericești, s'a transpus de Congres sinodului episcopesc spre cenzurare.

D-nul *Petru Manciu* și d-șoara *Silvia Liuba* își vor serba cununia lor religioasă în Verșet la 7 Novembre st. n. a. c.

Clevetitorii au fost totdeauna, și vor fi cît va dăinui bezna, în care acești breslași ai răutății omenești își vor găsi scutul în obicinuița de a nu fi arătați pe față. Morala publică va înlătura însă cu vremea acest convenționalism ciudat. Clevetitorii, cari și cu slova fac atîta rău oamenilor de omenie, n'ar fi să aibă privilegiul de a putea să scrie în foi *fără iscălitură*. Redacțiile ziarelor ar trebui să nu mai găzduiască pe acești atentatori, ci să ceară orcărui „îndreptător al moravurilor” să subscrie ce vorbește. În felul acesta mulți oameni de bine n'ar ajunge terfelii prin ziare, car numărul diavolilor ar scădea, prin linișarea lor morală din partea celor buni. În „*Tribuna*” (Nr. 219) într'un articol (contrabandat?) și-a vărsat „cineva” veninul asupra nou alesului președinte al Reuniunii învățătorilor din Eparhia Caransebeșului. Fiind în cazul acesta, în urma năsbuțiilor ce se cuprind în articolul cu pricina, mai hotărîtor *quis* decît *quid*, ne adresăm Onoratei Redacțiuni a ziarului „*Tribuna*”, să binevoiască a ne comunica numele autorului „de bună credință” al articolului „*Primejdia școalelor din dieceza Caransebeșului*”, ca astfel cel atăcat să poată sta de vorbă cu celce în coloanele „*Tribunei*” îl face atît de prost și laș.

Ministrul reg. ung. de instrucție, în conțelegere cu ministrul de comerț, a hotărît să urce cursul de 3 ani al școlilor comerciale la 4 ani, și să desființeze examenele de maturitate la toate școalele comerciale superioare.

BIBLIOGRAFIE.

„*Im Morgenrot der Reformation*” este titlul unei lucrări ce apare în editura *F. Lehmann*, Stuttgart, subț direcția profesorului *Dr. de Plugk-Hartund*, în colaborare cu mai mulți oameni de știință. Lucrarea apare în 20 de fascicule, format 8° mare, și are de scop a descrie evenimentele cari au dat naștere evului nou. Fascicolul I. începe cu prezintarea zilelor ultime ale evului mediu, în stil ușor, plăcut și atrăgător. Fiecare fascicol aduce mai multe ilustrații în text, facsimile de documente și epistole, și mai multe ilustrații colorate, toate după tablourii din vremile pe cari le descrie. — Prețul unui fascicol: 72 fileri.

Poșta Redacțiunii.

R. M. „*Sate pierdute*” în numărul viitor.

Poșta Administrațiunii.

Restanțerii, cari nu-și vor achita datoria, nici acum după atîtea provocări, vor fi dați în judecată.

cădeau vertical în mare, nelăsînd nicăiri un loc, în care s'ar fi putut debarca. Cînd vreo furtună biciuia marea, spuma valurilor se arunca până la vîrfurile stîncei, încît mica insulă părea că dispăre în valuri. Cînd marea era liniștită, atunci ea se odîhnea pe suprafața albastră și întinsă a stîncei ca o umbră închisă a unui peisagiu luminos. Niciodată nu a căleat vreun picior de om pe această insulă singuratică și părăsită. Pe timp de furtună evitau navigatorii a se apropia, dar și pe timp liniștit se țineau departe de ea, deoarece colțurile negre, ieșite la suprafața apei în apropierea insulei, lăsau să se întrevadă pericolele adîncimei. Pe vîrfurile stîncilor erau cuiburile ulilor și vulturilor.

Cu mulți ani înainte de povestirea noastră, un pescar tiner al miciei comunități creștine, fiind surprins de furtună, în vremea pescuirii, a fost dus în largul mării. A avut noroc să scape de furtună, dar rătăcia cu barca lui, fără scop și fără țintă, pe marea pustie, fiindcă cerul acoperit nu-i permitea să vadă soarele, pentru a se orienta în care direcțiune ar putea găsi țermul. Vîntul îl mîna spre insula singuratică. Cînd ajunse în apropierea stîncei, observă la partea ei decătore meazănoapte, că părății erau retrași spre interior, formînd un fel de port, destul de mare pentru a primi și ascunde sigur o luntre ca a sa. Marea fiind liniștită, el își conduse barca înlăuntru și tocmai voia să arunce ancora la extremitatea in-

sulei spre a se odihni, cînd observă o deșchizătură îngustă semicercuală, care se perdeea spre interior în întunec. Curajos intră tinerul pescar cu barca sa înlăuntru. După vreo cinci minute se lumină, și îndată se găsi subț cerul liber. El străbătuse o peșteră, formată de natură, și ajunse în apa dulce a insulei stîncease. Care nu-i fu mirarea, cînd văzu că aici, acuns dnpă stîncile negre, se întindea un peisagiu plăcut. Arbori și arbuști decorau pămîntul, care se ridica în formă de terasă spre înălțime. Mai multe boabe de semințe, aduse dela țerm de furtună în decurs de mi de ani, s'au prins în pămîntul din fundul stîncilor. De viețuitoare nicio urmă, afară de vulturii de mare cari locuiau prin crăpăturile stîncilor. O vîna subțire de apă curată țîșnia din stîncă și cădea plescîind în mare. Altfel domnia aici o liniște mormîntală.

Tinerul pescar rămase în acest loc liniștit vreo cîteva ore, apoi căută și găsi peste valuri drumul spre malul locuinței sale. El povesti comunității, descoperirea sa miraculoasă; însă, fie că nu găsi crezămînt, fie că nu se dote importantă afacerei, povestirea fu ascultată, discutată și apoi uitată.

Într'acolo se refugia, subț conducerea tinerului pescar, mica comunitate creștină: Douăzeci de bărbați, 19 femei și 14 copii, în total deci 53 persoane. Ei plecară desdedimineață pecînd era încă ceață în largul mării, care le oferia adăpost,

și era mai miloasă decît oamenii. Își luară cu sine mrejele, cîteva obiecte de gospodărie, o cantitate mică de făină, vin și fructe. În luntrea mai mare se găsia crucea de lemn, pelîngă care obicinuiu a se grupa la rugăciune și la mesele lor comune. Era în luna Mai, cînd nu aveau să se teamă de furtună. Cu vînt favorabil, ajunseră încă în aceeași seară la stîncă; nu îndrăzniră însă să se apropie, marea fiind agitată și temîndu-se a nu fi izbiți de stînci. Din cauza aceasta se învîrtiră ei toată noaptea în largul mării. Cînd se făcu ziuă, se uitau îngrijorați în direcțiunea sudică spre a vedea, dacă nu se arată vreo corabie imperială; nimic însă nu se putea observa pe suprafața nemărginită care se întindea înaintea lor. Înfine abia spre ameză, cînd se liniști marea, îndrăzniră a se apropia. Visliră fără greutate, ținîndu-se luntre după luntre, prin canalul întunecos spre interiorul miciei și singuraticiei insule. Cînd debarcă mica comunitate, intonă, subț conducerea șefului ei, un imn de mulțumire; ridicară apoi crucea și aduseră pe uscat lucrurile din bărci. Bărbații tăiară copaci și făcură colibii; se culcară cînd sosi seara, cu sentimentul de a fi aici mai siguri, decît orunde pe lume. Nu se gîndiau la lipsuri, deoarece în apă mișunau raci, omari și pești, și provisiunile aduse ajungeau, pe lingă o întrebuințare economică, mai multe săptămîni.

A n u n ț.

Cele mai bune, mai moderne și
mai durabile

ghete și cizme

numai la mine se pot căpăta. In magazinul
meu am tot felul de ghetе, lucrate exclusiv
in atelierul meu.

După comande pregătesc ghetе ameri-
cane, vinătorești, ortopedе și alte
feluri de ghetе.

Prețuri solide și moderate.

x-18

Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

Oravița.

35 familii de albiņi,

in lăzi sistem Dzierzon,

provăzute cu provizie destulă pentru iernat,
de vinzare la

Dimitrie Gherga Duca

4-1

veghetor la calea ferată,

Majdán (Krassó-Szörény megye).

Aviz.**Marea prăvălie
cu articole de băcănie**

a institutului de bani »Plugarul«
din Cacova,

ce a stat mai înainte sub vestita firmă
Toma Stanca, a trecut sub conducerea
harnicului nostru negustor **Gheorghe Lerca**,
care se va strădui a menține și ridica re-
numele acestei case solide românești. 3-2

America!

Plecarea: din Havre in fiecare Sâmbătă.
din Wiena in fiecare Marți.

Linia franceză.

Bilete de tren americane pentru orcare sta-
țiune cu prețurile originale.
Informațiuni gratuite și franco numai prin
Linia franceză.

Wien IV., Wiedner Gürtel Nr. 16.

15-9

A se observa precis adresa!

„SENTINELA“

institut de economii și credit
ca societate pe acții
in Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuește toate operațiunile de bancă și
primește depuneri spre fructificare cu
5% interese, plătind insti-
tutul și darea de 10% după interese. La
cerere se trimit deponenților și cecuri poștale
cu cari se trimit bani fără a plăti porto la poștă.

Direcțiunea.

Asigurați-vă la banca noastră

„TRANSSYLVANIA“

reprezentată prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea!

La

Tipografia „Progresul“

in Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.

„PLUGARUL S. p. a.“

in Cacova (casele proprii)

cu filiala in Goruia

primește depuneri pe lângă libel și in cont-curent cu 5—6% și plătește și
darea de venit după depuneri.

==== Cumpără și schimbă totfelul de monede și hîrtii de valoare. ====

Acordă împrumuturi in cont-curent și pe obligațiuni fără termin și amortizare in condițiunile
cele mai favorabile și anume pe lângă intabulare cu 6—7%, ear personale curat cu 8%.

Escomptează cambii cu giranți și acoperire hipotecară.

Acordă avansuri pe hărtii de valoare și cereale. Primește spre incassare mandate
indigene și străine. — A înființat și o

însoțire ocazională reciprocă pentru asigurarea vitelor.

După fiecare cvotă se plătește la despăgubire de 100 cor. numai 2 fil.

Vitele asigurate pân' acum reprezintă un capital de 600.000 cor.

Mijlocește cumpărarea de mașinării și alte unelte agronomice.